

SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLERDE İNOVATİF YAKLAŞIMLAR PROJESİ

Odak Grup Görüşmeleri / Çalıştaylar Serisi

RADYOLOJİ TEKNİSYENİ VE TEKNİKLERİ ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

SASAM
ENSTİTÜSÜ

Sağlık-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi
Sağlık-Sen Strategic Research Centre

SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLERDE İNOVATİF YAKLAŞIMLAR PROJESİ

Odak Grup Görüşmeleri / Çalıştaylar Serisi

RADYOLOJİ TEKNİSYENİ VE TEKNİKLERİ ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

28 Mart 2024

Yayına Hazırlayan
Av. Kübra BARKAN

Sağlık-Sen Adına İmtiyaz Sahibi

Mahmut Faruk DOĞAN

Genel Başkan

Proje Koordinat6r6

Mustafa IRGATOĞLU

Yayın Kurulu

Durali BAKİ

Sinan KULU6ZT6RK

Yasin BARUTCU

İdris BAYKAN

Abdullah DUMAN

Proje Sorumlusu

Av. 6zlem TİTREK YILDIRIM

D6zenleme Kurulu

Defne DEMET

Aykut KAYİŐ

Av. K6bra BARKAN

Av. Mahmut DİKİLİ

Av. Cansever KUNDUKAN

Av. Ahmet Melih 6NER

Ali YILDIZ

Yusuf Ziya UYSALER

Zeki Murat BAŐPINAR

Grafik Tasarım

Abdurrahman Tayyib BALCI

Ankara | 2024

Baskı

İletifim

SAĞLIK-SEN GENEL MERKEZİ

Z6beyde Hanım Mh. Sebze Bahçeleri Cd.

No:86 Altındağ/Ankara (Memur-Sen Binası Kat: 11-12-13)

Tel: 444 1995

www.sagliksen.org.tr

Bu yayın Sağlık-Sen Hukuk ve Mevzuat Birimi tarafından hazırlanmıŐtır.

TAKDİM

Radyoloji tekniker ve teknisyenleri sağlık hizmet sunumunda son derece önemli ve hasta sağlığı açısından teşhis ve tedavinin seyri noktasında değerli bir görevi ifa etmektedirler. Ancak bu görevin ifası son derece zor, riskli ve her sağlık mesleğinde olduğu gibi meşakkat içermektedir. Görevlerini yerine getirmekten hiçbir zaman imtina etmeyen radyoloji tekniker ve teknisyenlerinin ise içinde buldukları çalışma şartları, iş sağlığı ve güvenliği açısından söz konusu olan riskler dikkate alındığında sorunların çözümünün ivedilik içerdiği açıktır. Bu noktada sağlık profesyonellerinin sağlığı ve güvenliği konusundaki endişelerimiz, düzenlediğimiz çalıştayda detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Çalıştayın sonuçları, sağlık profesyonellerinin maruz kaldığı risklerin ciddi boyutlarda olduğunu ve mevcut önlemlerin yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

Radyoloji teknisyen ve teknikerlerinin karşılaştığı tehlikeler arasında iş sağlığı ve güvenliği riskleri, radyasyon, çalışma şartlarından kaynak-

lı riskler, istihdam yetersizliği gibi tehditler öne çıkmaktadır. Özellikle radyoloji alanında kullanılan eski ve yetersiz cihazların çalışanlarda yüksek radyasyon tehdidi oluşturduğu dikkat çekmektedir. Bu durumu önlemenin yolu koruyucu giyim yardımı desteğini artırmak, kaliteli koruyucu malzeme kullanımı ve gerekli tıbbi cihazların radyasyon maruziyetini azaltacak ekipmanlarla yenilenmesidir. Bu cihazlarda çalışan arkadaşlarımızın, emsallerine göre dört kat fazla radyasyona maruz kalması, onların sağlığını büyük bir tehlike altına sokmaktadır.

Tüm bu sorunların giderilmesi adına gerçekleştirdiğimiz çalıştayda, radyoloji teknisyen ve teknikerlerinin maruz kaldığı bu tür riskleri ortadan kaldırmak amacıyla birçok önemli çözüm önerisi ortaya konulmuştur. Radyoloji çalışanlarının gerek çalışma ortamları gerekse özlük hakları konusundaki talepleri ertelenemeyecek kadar önemlidir. radyoloji çalışanlarının sorun, talep ve önerilerine raporumuzda ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Önerilerin hayata ge-

çirilmesi, sağlık profesyonellerinin daha güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamına kavuşmasını sağlayacak, çalışma barışını ve iş verimliliğini artıracaktır. Sağlık profesyonellerimizin hayatını kolaylaştırmak ve mesleklerini daha güvenli şartlar altında icra etmelerini sağlamak, toplum olarak hepimizin sorumluluğudur.

Çalıştayımıza katılarak değerli görüş ve önerilerini paylaşan tüm katılımcılara teşekkür eder, elde edilen sonuçların ülkemizdeki sağlık hizmetleri için bir dönüm noktası olmasını temenni ederim. Sağlık profesyonellerinin hak ettikleri değeri görmeleri ve güvenli bir çalışma ortamına kavuşmaları için birlikte mücadele etmeye devam edeceğiz.

Mahmut Faruk DOĞAN

Genel Başkan

ÖNSÖZ

Tüm çalışanların güvenli ve sağlıklı bir ortamda çalışma hakkı temel haklarıdır. Radyoloji teknisyen ve teknikerleri ise riskli bir görevi ifa etmektedir. Radyasyona maruz kalan birimlerde görev yapan sağlık profesyonellerinin gerekli önlemler çerçevesinde görevlerini yerine getirmesi gerekirken, radyoloji teknisyen ve teknikerlerinin maruz kaldığı radyasyon hiç de azımsanacak düzeyde değildir.

Modern sağlık hizmetlerinin vazgeçilmez unsurları olarak radyoloji tekniker ve teknisyenleri, teşhis ve tedavi süreçlerinde hayati bir rol üstlenmektedirler. Ancak istihdam yetersizliği, azla tetkik istemi, koruyucu ekipmanların yetersiz ve/veya kalitesiz olmasından kaynaklı olarak meslek hayatları boyunca yüksek seviyelerde radyasyona maruz kalmaktadır. Bu durum, iş sağlığı ve güvenliği açısından ciddi sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Mevzuat çerçevesinde sağlanan koruma düzenlemelerine rağmen, uygulamada karşılaşılan zorluklar ise devam etmektedir.

İş sağlığı güvenliği noktasında ortaya çıkan sorunların yanı sıra mali ve özlük haklarına ilişkin eksiklik-

ler, çalışma şartları ve iş barışına yönelik düzenlemeler de radyoloji teknisyen ve teknikerlerinin çözüme kavuşturulması gereken sorunlarının başında gelmektedir. Tüm bu sorunlar dikkate alınarak düzenlediğimiz çalıştayda, radyoloji tekniker ve teknisyenlerinin karşılaştığı sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini kapsamlı bir şekilde ele aldık. Çalıştay sonucunda belirlenen çözüm önerilerinin bir an önce hayata geçirilmesi, sağlık profesyonellerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve iş güvenliğinin sağlanması açısından ertelenemez bir önem taşımaktadır. Özellikle radyoloji çalışanlarının iş yükü, çalışma koşulları ve özlük hakları konularında acil düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalıştayda, radyoloji tekniker ve teknisyenlerinin en büyük sorunları arasında öne çıkan başlıklar; şua izinlerinin verilmemesi, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin yetersizliği, radyasyon maruziyetinden kaynaklanan hastalıklar, mali ve özlük haklar konusundaki problemler, fiili hizmet süresi zammındaki olumsuzluklar ve görev tanımlarındaki belirsizlikler yer almaktadır. Ayrıca radyasyona maruz kalan radyoloji

çalışanlarının yıllık sağlık kontrolleri, koruyucu ekipman kullanımından mesai düzenlemeleri gibi birçok konu da ele alınmıştır. Amacımız, sağlık profesyonellerinin mesleki risklerini en aza indirmek ve daha güvenli çalışma ortamlarında görevlerini yerine getirmelerini sağlamaktır. Bu bağlamda, ilgili tüm paydaşları iş birliği yapmaya ve çözüm önerilerini uygulamaya davet ediyoruz. Unutulmamalıdır ki, sağlık profesyonellerinin güvenliği ve sağlığı, toplumun genel sağlık durumunun

korunması açısından büyük bir öneme sahiptir.

Radyoloji teknisyen ve teknikerlerinin sorunlarına ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine yer verilen bu rapor, çalıştayda ele alınan konuları ve çözüm önerilerini dikkate sunarken, konunun önemini ve aciliyetini vurgulamaktadır. Bu noktada çalıştaya katkı sunan değerli radyoloji teknisyen ve teknikerlerine, değerli Sağlık-Sen çalışanlarına teşekkür ederiz.

Mustafa IRGATOĞLU
Genel Başkan Yardımcısı

GİRİŞ

Radyoloji tekniker ve teknisyenleri sağlık hizmet sunumunun önemli parçaları olarak hizmet vermekte, teşhis ve tedavinin tamamlanmasında değerli bir yer teşkil eden görevler üstlenmektedir. Görevlerini yerine getirirken maruz kaldıkları radyasyon konusunda uygulamada gerekli çözümler ne yazık ki üretilmemiştir. Radyasyon, ameliyathane, tanı ve tedavi amaçlı görüntüleme cihazlarının kullanıldığı endoskopi ve radyoloji gibi birimlerde çalışan sağlık profesyonelleri için, en büyük risk faktörlerindedir. Mesleki anlamda büyük bir risk altında görev yapıyor olmaları nedeniyle mevzu-

atta çeşitli düzenlemelerle korunuyor olsalar da, uygulama açısından önemli sorunlara sahipler.

Bunların başında raporda da ayrıntılı şekilde yer verildiği üzere şua izinlerinin verilmemesi, iş sağlığı ve güvenliği noktasında gerekli tedbirlerin yeterince alınmaması, radyasyona maruziyetten kaynaklı yaşanan hastalıklar, mali ve özlük haklara ilişkin sorunlar, fiili hizmet süresi zammında yaşanan olumsuzluklar ve görev tanımlarında yaşanan sorunlar gelmektedir.

Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2021) verilerine göre, sektörlere göre hasta-

Tablo 1. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2021

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	26.730	30.889	4.044	3.031	2.925	3.005
Üniversite	17.876	21.720	2.219	1.628	2.742	3.509
Özel	6.816	6.475	2.398	1.420	2.118	945
Toplam	15.874	19.425	3.105	2.467	2.679	1.999

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (2023). Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2021. s.177. <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/45316/0/siy2021-turkcepdf.pdf>

nelerde cihaz başına düşen görüntüleme sayısında devlet hastaneleri 1. sırada, üniversite hastaneleri ise 2. sırada yer almaktadır.

Sağlık Bakanlığı'nın 2022 istatistiklerine göre hastanelerde MR cihaz sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre; 960'tan 973'e, BT cihaz sayısı bin 271'den bin 331'e, doppler ultrason cihaz sayısı 6 bin 828'den 7 bin 597'ye, EKO cihaz sayısı 2 bin 850'den 3 bin 35'e ve mamografi cihaz sayısıysa 964'ten 973'e yükselmiştir. 2022'de gama kamera, PET ve radyoterapi sayısı sırasıyla 264, 157 ve 258 olmuştur.¹ Sağlık Bakanlığının 2021 istatistiklerine göre, yılda 16 milyon 195 bin 684 MR, 19 milyon 400 bin 287 BT çekilmektedir.² Bu durum ülkemizin sağlık sisteminin gün geçtikçe ne kadar güçlü ve önemli bir hale geldiğinin de en önemli göstergesi durumunda. Ancak bütün bu işlemlerin istihdamda yer alan sayılı radyoloji teknisyen/teknikerleri tarafından gerçekleştirildiği, OECD ülkeleri arasında yapılan güncel kıyaslamalarda cihaz başına düşen görüntüleme sayısında Türkiye'nin birinci konumda olduğu ve Radyoloji teknisyen/tekniker is-

tihdamının yeterli olmadığı düşünüldüğünde; cihaz başına düşen çalışan sayısının az, görüntüleme oranının yüksek ve bundan kaynaklı radyasyon maruziyetinin de üst düzeyde olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Bütün bu sonuçlar, Radyoloji tekniker ve teknisyenlerinin sorunlarının önem ve aciliyetini gözler önüne sermektedir. Bu açıdan Sağlık-Sen olarak 28 Mart 2024 tarihinde, Me-mur-Sen Genel Merkezinde "Radyoloji Teknisyen/Teknikerleri Çalıştayını" düzenlenmiştir. Çalıştay dört (4) masada ve Türkiye genelinden toplam 36 radyoloji teknisyen/teknikerlerinin katılımı ile gerçekleştirildi. Çalıştayda 1. Masada radyoloji çalışanlarının mali ve özlük haklarına yönelik sorunlarına yer verildi. 2. Çalıştay masası; "radyoloji hizmetlerine yönelik mevzuat değerlendirmesi", 3. Masa: "radyoloji çalışanlarının çalışma alanlarına yönelik sorunları" ve son olarak 4. Masa ise; "radyoloji hizmetlerinde iş sağlığı ve güvenliği, risk faktörleri" başlıkları altında değerlendirilmiştir. Çalıştay katılımcılarının katkıları sonucunda ortaya çıkan sorun ve önerilere ilişkin rapor şu şekildedir:

¹ Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (2023). Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2022 Haber Bülteni, sayı:11.s.5. https://sb-sgm.saglik.gov.tr/Eklenti/46511/0/haber-bulteni-2022-v7pdf.pdf?_tag1=3F123016BE50268AF4A10917870BF5962AC79ECF

² T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (2023). Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2021. <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/45316/0/siy2021-turkcepdf.pdf>

RADYOLOJİ TEKNİSYEN VE TEKNİKERLERİNİN SORUNLARINA İLİŞKİN TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ŞUA İZİNİ

**Şua izni konusunda gerekli düzenle-
meler yapılmalı ve izinler mevzuata
uygun şekilde kullanılmalıdır:**

■ 26/04/2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "İyonlaştırıcı Radyasyon ve Radyonüklit Kullanılarak Sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" şua izninin kullanımını açıklamaktadır. Bir önceki yönetmelikte şua izni 30 gün olarak düzenlenirken, yeni yönetmelik kapsamında şua izinleri "denetimli alanlarda" çalıştıkları süre dikkate alınarak farklı sürelerde şua izni kullanılmaktadır.

Sağlık izni kullanımı hakkında, Yönetmeliğin 8.maddesinde; çalışanların bir takvim yılı içerisinde kont-

rollü alanlarda fiilen çalıştığı süreler dikkate alınarak, mezkûr Yönetmeliğin eki, EK-2'de yer alan "Sağlık İzni Tablosu" nda belirtilen çalışma süresine göre sağlık izni kullanabileceği belirtilmiştir. Ancak, 657 sayılı Kanunun 103.maddesine göre sağlık izni süresi bir aydan az olamayacağına yer verilmiştir. Bu nedenle sağlık izni sürelerinin, 657 sayılı Kanuna uygun olarak 30 tam gün olarak uygulanması gerekmektedir.

657 sayılı kanunun 103. Maddesinde, "Hizmetleri sırasında radyoaktif ışınlarla çalışan personele, her yıl yıllık izinlerine ilaveten bir aylık sağlık izni verilir." Hükmü emredici olarak düzenlenmiştir ve kullanılması zorunlu kılınmıştır. Fakat bu izin

kullanımı sürecinde izin kullanan personele ek ödeme verilmemektedir. Çalışanın tercih hakkına bırakılmayarak zorunlu tutulan bu izin sürecinde, ek ödemelerden kesinti yapılmamalı ve kişilere tam ödeme verilmelidir.

MR ve Ultrasonografi birimlerinde çalışanlara şua izni verilmelidir;

- Radyoloji şua izni, radyasyonla çalışan kişilerin korunması ve radyasyonun kontrol altında tutulması için belirli kurallar ve yönetmelikler çerçevesinde verilen bir izindir. Bu izin, radyoloji alanında çalışanların güvenliğini sağlamak amacıyla uy-

gulanır. Ancak MR ve Ultrasonografi cihazlarında iyonize radyasyon bulunmadığı görüşü nedeniyle ilgili birimlerde çalışanlara sağlık izni kullandırılmamaktadır. İş barışını da bozan bu durum radyoloji teknisyen/teknikerlerinin çalışma motivasyonunu da etkilemektedir.

Sorunun çözümü noktasında; MR ve Ultrasonografi birimlerinde çalışanlara şua izni verilmeye başlanması en önemli adımdır. Yalnızca iyonlaştırıcı radyasyon kaynakları ve radyonüklitlerin kullanıldığı kontrollü alanlarda değil, noniyonizan alanlarda çalışanlar da bu haktan yararlanması sağlanmalıdır.

İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

Radyoloji teknisyen/teknikerlerinin istihdamı artırılmalı ve personel dağılım cetveli (PDC) bu konuda yeniden düzenlenmelidir;

- Tıbbi uygulamalar sırasında maruz kalınabilecek radyasyon dozunun

belirli sınırları mevcuttur ve hastanelerin röntgen, MR (manyetik rezonans), BT (bilgisayarlı tomografi) gibi görüntüleme birimlerinde çalışan radyoloji çalışanlarının sayıları son derece yetersizdir. Bu durum ise radyasyon maruziyetini ve bun-

dan kaynaklı olası sağlık risklerini artırmaktadır. İş yükünün fazlalığı ve personel sayısının yetersizliğinden dolayı karşılaşılan risklerin çözümü noktasında gerekli istihdam sağlanmalı ve personel dağılım cetveli (PDC) bu sorunun çözümü açısından yeniden düzenlenmelidir.

İş yükü oluşturabilecek radyolojik görüntüleme istemlerinin önüne geçilmelidir;

▪ Radyoloji hizmetlerinde radyasyon maruziyeti son derece önemli bir sorundur. Bu noktada özellikle BT gibi yüksek radyasyon içeren görüntüleme hizmetlerinin kullanımında, tetkik istekleri iki kez düşünülmelidir. Mevcut performans sistemi, hasta başına düşen hekim sayısının az olması ve hastaya yeterince zaman ayıramaması, hasta memnuniyetinin öncelenmesi, hastaların tıbbi gereklilik olmasa da görüntüleme tetkiklerine yönelik kontrol edilemeyen ve reddedilemeyen aşırı talepleri, tetkik isteyen hekimlerin muayeneye yeterince zaman ayıra-

maları nedeniyle hızlı ve güvenli tanı konulduğuna inanılan görüntüleme yöntemlerine başvurulmasına yol açmaktadır. Bütün bunların sonucu olarak ise, ihtiyaç fazlası istenilen radyolojik görüntülemeler neticesinde oluşan yoğunluk, ihtiyaç duyan başka bir hastanın tetkiklerinin gecikmesine, tanı konulma sürecinin uzamasına yol açabildiği gibi, hizmet sunumunu gerçekleştiren radyoloji çalışanlarının da fazla radyasyon almasına sebebiyet vermektedir. Bunun önüne geçilmesi adına radyolojik tetkik istemlerinin denetimi, sınırlandırılması, performans sisteminden çıkarılması veya puan düşümünün sağlanması, hasta yoğunluğu ve iş yükünün azaltılması, hekimlerin tetkik isteklerinin gerekçelendirmesinin sağlanması ve hastanelerde radyoloji ile diğer kliniklerin işbirliği ve ortak toplantılarının arttırılması sağlanmalıdır. Ayrıca, yapılan tetkik ve ayrılan zaman dikkate alınarak "iş riski" analizi yapılmalıdır.

Radyoloji teknisyen/teknikerlerinin çalışma süreleri düzenlenmeli, günlük hasta sayısı/şut sayısına ilişkin sınırlama getirilmelidir;

▪ İş yükü, çalışma süreleri, günlük şut sayılarının fazlalığı, radyoloji teknisyen/tekniker sayılarının azlığı ile tetkik sayısının yüksekliği değerlendirildiğinde, radyoloji teknisyen ve teknikerlerinin radyasyon maruziyeti de artış göstermektedir. Bu noktada çalışma sürelerine ilişkin düzenleme yapılmalı ve/veya gün-

lük hasta sayısı/şut sayısına ilişkin sınırlama getirilmelidir.

Radyasyonla çalıştırılan tüm birimlerde iş sağlığı, iş güvenliği açısından yeterli ve gerekli önleyici faaliyetlerin hayata geçirilmeli ve takibi yapılmalıdır;

▪ Radyasyonla çalıştırılan tüm birimlerde iş sağlığı, iş güvenliği açısından yeterli ve gerekli önleyici faaliyetlerin yapılması, korunma önlemlerinin alınması, mevzuatın tam ve eksiksiz uygulanması da gerekmektedir. Bazı yerlerde yeterli koruyucu ekipman olmayıp, olan yerlerde de ihmal ya da bilgisizlik nedeniyle kurşun önlükler, koruyucu ekipmanlar kullanılmamaktadır. Çalışanların iş yükünün azaltılması, yeterli personelin istihdam edilmesi, çalışma ortamlarının sağlıklı ve güvenli hale getirilmesi, koruyucu ekipmanların eksiksiz sağlanması önemlidir.

Radyoloji teknisyen/teknikerlerinin yıllık sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılmalı ve muayene önceliği sağlanmalıdır;

▪ Radyasyona maruz kalarak çalışan radyoloji teknisyen/teknikerlerinin yıllık sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılmalı, bu konuda hastane içi muayene ve tetkikler noktasında gerekli kolaylık ve öncelik sağlanmalıdır. Ayrıca gerçekleştirilen muayenelere ilişkin ortaya konulan raporların da basılı ve online ortam-

da arşivlenmesi sağlanarak olası bir meslek hastalığına yönelik kayıt tutulmalıdır.

Dozimetre kalitesi artırılmalı ve ölçümler düzenli yapılarak takip edilmelidir;

▪ Dozimetrelerin kullanımı ve kalitesi daha nitelikli hale getirilmeli, kolay kullanım ve taşıma açısından yeniden tasarlanmalıdır. Radyoloji teknisyen/teknikerlerinin bu konudaki öneri ve şikayetleri dikkate alınmalıdır. Ayrıca dozimetre ölçümleri düzenli olarak yapılmalı ve sonuçlar olası meslek hastalıkları noktasında değerlendirilmelidir.

Koruyucu ekipmanların kullanımı konusunda eğitimler artırılmalı ve düzenli denetimler sağlanmalıdır;

▪ Koruyucu ekipmanların kullanımı ve denetimi düzenli olarak yapılmalıdır. Önemi ve kullanım mecburiyeti konusunda çalışanlar bilgilendirilmelidir.

İş sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli tedbirler alınmalı, eğitimler ve denetimler sıklaştırılmalıdır;

▪ İş sağlığı ve güvenliği noktasında görüntüleme işlemlerinin yapımı sırasında ortaya çıkabilecek olası iş kazalarının önüne geçilmesi adına kurum içi denetimler sıklıkla yapılmalı. Görüntüleme birimlerinin havalandırma, ışıklandırma, dinlenme odası, duş vb. konulardaki eksikleri tespit edilerek giderilmelidir.

ÇALIŞMA SAATLERİ

İlgili mevzuat hükümleri uygulanmaya konulmalıdır;

■ İyonlaştırıcı Radyasyon ve Radyonüklit Kullanılarak Sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik Madde 7 "(1) Sadece iyonlaştırıcı radyasyonla teşhis, tedavi veya araştırmanın yapıldığı yerler ile bu iş veya işlemlerde çalışan personelin haftalık çalışma süresi 35 saattir... (3) Radyasyonla çalışanların çalışma şekli, birinci fıkrada belirtilen çalışma süresini aşmamak kaydıyla, hizmetin etkinlik ve sürekliliğinin sağlanması bakımından vardiya veya nöbet şeklinde düzenlenebilir." şeklinde düzenlenmiştir. İlgili maddenin 3. fıkrasında personelin 35 saatin üzerinde çalıştırılmayacağı hüküm altına alınmasına rağmen ücreti ödemeksizin fazla mesai yaptırılmaktadır.

Yukarıda ilgili mevzuat hükmünde radyoloji çalışanlarının haftalık 35 saat çalıştırılabileceği düzenlenmişse de farklı uygulamalara gidildiği tespit edilmiştir. Öncelik olarak mevzuatta düzenleme altına alınan 35 saatten fazla çalıştırılmama hükmünün gözetilmesi esas olmalıdır. Buna karşın personel yetersizliği, fiziki imkanlar vs. gibi durumlar sebebiyle bazı durumlarda radyoloji çalışanları belirlenen bu mesai saatlerinden daha fazla saat çalışmaktadır. Bu durumlarda da angarya yasağı gereği, çalışanların talepleri üzerine fazladan mesai yaptıklarında, 35 saatin üzerinde çalışmalarına karşılık gelen ücretlerinin kendilerine ödenmesi gerekmektedir.

Fiili Hizmet Süresi Zammı

Fiilen çalışılmayan günlerde fiili hizmet zammından faydalanılması sağlanmalıdır;

■ 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 Sayılı SSGSS Kanunu ile radyasyon kaynaklarıyla çalışan sağlık personeli çalışma sürelerine 5510 Sayılı Kanununun 40. Maddesi ile 90 gün ekleneceği belirtilirken, *Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik* 9. Madde 7. bendinde, çalışanların ücretsiz izinde geçen süreleri, fiilen çalışılmayan ücretli izin süreleri, hastalık raporlu olduğu süreler, yıllık izin, şua izni, eğitim izni, resmi ve dini bayram tatillerinde fiili hiz-

met zammından faydalanamayacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle de fiili hizmet süresi zammı 90 gün yerine 45-50 güne düşürülmüştür.

5510 Sayılı SSGSS Kanun ile Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte düzenlemeye gidilerek; izin, resmi ve dini bayram tatili gibi fiilen çalışılmayan günlerde fiili hizmet zammından faydalanabilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca hak edilen fiili hizmet süresi zammı, prim ödeme gün sayısına (5 yıl) da emeklilik yaş had-dine de (3 yıl) tam süreli eklenmesine yönelik düzenleme yapılmalıdır.

GÖREV TANIMLARI

Skopi cihazlarının kullanımı konusunda Sağlık Bakanlığı tarafından radyoloji teknisyen/teknikerlerine gerekli sertifika eğitimi verilmelidir;

■ Sağlık Bakanlığı ve üniversitelere bağlı radyoloji hizmeti sunulan sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapanların görev ve sorumlulukları Radyoloji Hizmetleri Yönetmeliğinin düzenlenmiştir. İlgili yönetmeliğin 12. maddesi "...(6) *Radyoloji merkezlerinde, ünitelerde ve gözetimli radyoloji birimlerinde mobil röntgen veya skopi gibi hareketli cihazların kullanılacağı radyasyon uygulamaları, tıbbi görüntüleme teknisyeni/teknikeri tarafından yürütülür.*" Şeklinde. Ancak hizmetin yürütümünde tek personelin mobil röntgen (portable) çekiminde görevlendirilmesi yetersiz kalmaktadır. Yine ilgili maddede skopi cihazının kullanılması görevi tıbbi görüntüleme teknisyeni/teknikerine verilmiştir. Ancak Bakanlık tarafından, ilgili personele cihazın kullanımına yönelik herhangi bir eğitim verilmemektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından eğitimi verilmeyen skopi cihazı gibi radyoloji teknikeri/teknisyenin kullandığı cihazlara yönelik sertifika eğitimi verilmelidir. Öğrencilik döneminde verilen staj eğitiminde bu cihazların kullanma süresinin artırılması gerekmektedir. Mobil röntgen gibi cihazların kullanımında birden fazla

personelin görev alması sağlanmalıdır.

Radyoloji teknisyen/teknikerlerinin bağlı olduğu iş koluna uygun şekilde disiplin amiri yeniden belirlenmelidir;

■ Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği EK-1 de disiplin amirleri ve üst disiplin amirleri cetveli düzenlenmiştir. İlgili cetvel incelendiğinde radyoloji teknisyeni/teknikerinin disiplin amiri Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü olarak görülmektedir. Çalışanların çoğunluğunu hemşirelerin oluşturduğu ilgili müdürlükle radyoloji teknisyeni/teknikerinin görev tanımı ve işleyişinin farklılığı değerlendirilmelidir.

Radyoloji birimleri ve çalışanları için hastanelerde ayrı bir idari birim kurulması;

■ Bazı üniversite hastaneleri kendi bünyelerinde teknik müdürlük makamı oluşturarak aynı iş koluna ait birimleri ilgili müdürlüğe bağlamıştır. Planlama ve çalışma düzeni konusunda yaşanan kopukluk sebebiyle, radyoloji birimleri ve çalışanları için hastanelerde ayrı bir idari birim kurulma durumu değerlendirilmelidir. Yapılacak bu uygulama sorun çözümünde etkili olacağı gibi mesleki tatmin, kalite ve verimlilik açısından da uygun olacaktır.

LİSANS EĞİTİMİ

Radyoloji teknisyen/teknikerlerinin eğitimleri lisans düzeyine sabitlenmeli, staj süreleri artırılmalıdır;

▪ Tıbbi görüntüleme teknisyeni/teknikeri görev tanımı içinde çok sayıda cihazın kullanımı mevcuttur. Her ne kadar bu cihazların kullanımına yönelik teorik eğitim verilse de pratik anlamında ön lisans eğitimi yetersiz kalmaktadır. Avrupa Tıbbi Görüntüleme Derneği'nin yaptığı çalışmada bölüm öğrencilerinin staj saatini 1000-1200 saat olarak yayınlarken ülkemizde bu süre 350-500 saat aralığında değişmektedir. Ülkemizde eğitimin ön lisans düze-

yinde olmasının yanında yeterli ve nitelikli staj imkanı sunulmaması da kalifiye personel yetişmesine engel teşkil etmektedir.

Ülkemizde de yurt dışı iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak eğitim konusunda düzenlemeler yapılmalıdır. Meslek lisans düzeyine sabitlenmeli, staj süreli artırılmalı, gerekli sertifika eğitimlerinin yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri düzenli yapılmalıdır. Ayrıca ilgili yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin açılmasıyla da bölüm ile ilgili akademik personel ihtiyacının da giderilmesi mümkün olacaktır.

KARİYER GELİŞİMİ VE SERTİFİKA

Radyasyon hizmetlerinde çalışarak radyasyona maruz kalan çalışanlara Sağlık Bakanlığı tarafından, sertifika programları ile kariyer gelişimi açısından meslek içi eğitimler verilmemektedir. Radyasyon çalışan-

larına yönelik, meslek içi eğitimin artırılması gerekmektedir. Sertifika programları verilerek, alanlarında uzmanlaşma ve kariyerlerinde yükselme imkânı sağlanmalıdır.

SONUÇ

Sağlık profesyonellerinin sağlığını ve güvenliğini tehdit eden en büyük sorunlar enfeksiyonlar, radyasyon, laboratuvar kaynaklı riskler ve şiddet olarak belirlenmiştir. Bu risklere karşı alınan tedbirler günümüz şartlarında yetersizdir. Nitekim AB ülkelerinde 5 yaşından büyük röntgen cihazlarının kullanımının yasak olmasına rağmen, Türkiye’de 1970’li yıllardan kalan cihazların bulunduğu bilinmektedir. Bu cihazlarda çalışan personel de emsallerine oranla 4 kat fazla radyasyona maruz kalmaktadır. Bu durumda radyoloji kaynaklarında çalışan personelin sağlık durumu büyük bir risk altındadır. Yukarıda yer verilen sorunlar dahilinde düzenlemiş olduğumuz çalıştay sonucunda tespit edilen çözüm önerileri, idare tarafından bir an önce hayata geçirilmelidir. Nitekim çalıştay sürecinde bahsi geçen radyoloji çalışanlarının gerek çalışma ortamları, gerekse özlük hakları çözüm noktasında ertelenemeyecek bir öneme sahiptir. İstihdam, şua izni, çalışma koşulları, iş güvenliği, görev tanımları gibi bir çok konu başlığının tartışıldığı toplantıda, katılım sağlayan tüm masalardan çözüm önerileri ve mevzuat değerlendirmeleri sunulmuştur. Buna göre mesleki anlamda riskli iş kolu kapsamında görev yapan radyoloji çalışanları hakkında mevcut mevzuat düzenlemeleri tam anlamıyla uygulanmalı ve eksik hususlar bir an önce yürürlüğe konmalıdır. Bu doğrultuda tespit edilen çözüm önerileri ise şu şekildedir:

1- 657 sayılı Kanununun 103.maddesinde sağlık izni süresi bir aydan az olamayacağına yer verilmiştir. Bu nedenle sağlık izni sürelerinin, 657 sayılı Kanuna uygun olarak 30 tam gün olarak uygulanması gerekmektedir.

2- İyonlaştırıcı radyasyon kaynakları ve radyonüklitlerin kullanıldığı kontrollü alanların yanında, noniyonizan alanlarda (MR ve Ultrasonografi) çalışan personelin de şua izni hakkından yararlanması sağlanmalıdır.

3- Çalışanın tercih hakkına bırakılmayarak zorunlu tutulan şua izni sürecinde, ek ödemelerden kesinti yapılmamalı ve kişilere tam ödeme verilmelidir.

4- İş yükünün fazlalığı ve personel sayısının yetersizliğinden dolayı karşılaşılan risklerin çözümü noktasında gerekli istihdam sağlanmalı ve personel dağılım cetveli (PDC) bu sorunun çözümü açısından yeniden düzenlenmelidir.

5- Radyolojik tetkik istemlerinin denetimi, sınırlandırılması, performans sisteminden çıkarılması veya puan düşümünün sağlanması, hasta yoğunluğu ve iş yükünün azaltılması, hekimlerin tetkik isteklerinin gerekçelendirmesinin sağlanması ve hastanelerde radyoloji ile diğer kliniklerin işbirliği ve ortak toplantılarının arttırılması sağlanmalıdır.

6- Radyasyonla çalıştırılan tüm birimlerde iş sağlığı, iş güvenliği açı-

sından yeterli ve gerekli önleyici faaliyetlerin yapılması, korunma önlemlerinin alınması, mevzuatın tam ve eksiksiz uygulanması da gerekmektedir.

7- Radyasyona maruz kalarak çalışan radyoloji teknisyen/teknikerlerinin yıllık sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılmalı, bu konuda hastane içi muayene ve tetkikler noktasında gerekli kolaylık ve öncelik sağlanmalıdır.

8- Dozimetlerin kullanımı ve kalitesi daha nitelikli hale getirilmeli, kolay kullanım ve taşıma açısından yeniden tasarlanmalıdır.

9- İş sağlığı ve güvenliği noktasında görüntüleme işlemlerinin yapımı sırasında ortaya çıkabilecek olası iş kazalarının önüne geçilmesi adına kurum içi denetimler sıklıkla yapılmalı.

10- İş sağlığı ve güvenliği noktasında görüntüleme işlemlerinin yapımı sırasında ortaya çıkabilecek olası iş kazalarının önüne geçilmesi adına kurum içi denetimler sıklıkla yapılmalı.

11- Radyoloji çalışanlarının haftalık 35 saat çalıştırılabileceği düzenlenmişse de farklı uygulamalara gidildiği tespit edilmiştir. Öncelik olarak mevzuatta düzenleme altına alınan 35 saatten fazla çalıştırılmama hükmünün gözetilmesi esas olmalıdır. Çalışanların talepleri üzerine ise fazladan mesai yaptıklarında, 35 sa-

atin üzerinde çalışmalarına karşılık gelen ücretlerinin kendilerine ödemesi gerekmektedir.

12- 5510 Sayılı SSGSS Kanun ile Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte düzenlemeye gidilerek; izin, resmi ve dini bayram tatili gibi fiilen çalışılmayan günlerde fiili hizmet zammından faydalanabilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca hak edilen fiili hizmet süresi zammı, prim ödeme gün sayısına (5 yıl) da emeklilik yaş haddine de (3 yıl) tam süreli eklenmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

13- Sağlık Bakanlığı tarafından eğitimi verilmeyen skopi cihazı gibi

radyoloji teknikeri/teknisyeninin kullandığı cihazlara yönelik sertifika eğitimi verilmelidir.

14- Ülkemizde de yurt dışı iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak eğitim konusunda düzenlemeler yapılmalıdır. Meslek lisans düzeyine sabitlenmeli, staj süreli artırılmalı, gerekli sertifika eğitimlerinin yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri düzenli yapılmalıdır.

15- Radyasyon hizmetlerinde çalışarak radyasyona maruz kalan çalışanlara Sağlık Bakanlığı tarafından, sertifika programları ile kariyer gelişimi açısından meslek içi eğitimler verilmelidir.

Sağlık-Sen Daima Yanınızda...

Tel: 444 1995 • Faks: 0312 230 83 65 • Zübeyde Hanım Mh. Sebze Bahçeleri Cd.
No: 86 Altındağ/Ankara (Memur-Sen Binası Kat: 11-12-13)

www.sagliksen.org.tr

[sagliksen](#)

[ssagliksen](#)